

Nobilis toont werk van Sierd Geertsma

■ Dit jaar is het 125 jaar geleden dat de beroepskunstenaar in Appelscha geboren werd

In het centrum voor prentkunst van stichting Nobilis is vanaf zaterdag 10 juli tot en met zondag 3 oktober de tentoonstelling 'Sierd Geertsma en streekgenoten' te zien.

FOCHTELOO Sierd Geertsma (1896-1985), wonend en werkend in Appelscha, was tot halverwege de jaren zestig van de vorige eeuw de enige beroepskunstenaar in de gemeente Ooststellingwerf. Dit jaar is het 125 jaar geleden dat hij in Appelscha geboren werd. Op initiatief van de stichting Leven en werk Sierd Geertsma wordt dat uitbundig gevierd met tentoonstellingen en bijzondere uitgaven. Tegelijkertijd bestaat die stichting dit jaar 25 jaar. In Museum Drachten zijn vanaf 8 juli tot 3 oktober vooral schilderijen van Geertsma te zien in de tentoonstelling 'De schilder en zijn landschap'. In het centrum voor prentkunst in Fochteloo is er aandacht van 10 juli tot 3 oktober voor zijn houtsneden, tekeningen en vooral zijn toegepast werk.

Streekgenoten

Daarnaast wordt er ook werk van streekgenoten getoond. Van 1 augustus tot 1 november staat er een tentoonstelling in het buitencentrum het Drents-Friese Wold in Appelscha in het teken van de paddestoelen in het werk van Sierd Geertsma. De tentoonstelling in Fochteloo wordt op zaterdag 10 ju-

li om 11.00 uur geopend door wethouder Esther Verhagen van Ooststellingwerf.

1896

Op 16 juli 1896 werd Sierd Geertsma geboren in Appelscha als zoon in het grote gezin van huisschilder Tjeerd Geerts Geertsma en Wietske Sierds de Vries. Van de twaalf kinderen is alleen zijn zuster Anna ouder dan Sierd. Hij is door een lichamelijke handicap ongeschikt voor het huisschildersvak. Hij heeft slechts aan elke hand één vinger. Zijn voeten vertonen dezelfde afwijking. In het gezin wordt hij niet ontzien. Vader Tjeerd zou tegen meester Jan Okkinga gezegd hebben: 'Hij redt zich wel, als u hem maar net zo behandelt als de andere kinderen.' Okkinga ziet het teken talent en weet Sierd in 1913 als 17-jarige te plaatsen op Academie Minerva in Groningen, mogelijk gemaakt door een groep weldoeners en een koninklijke subsidie. Na een jaar moet hij echter een baantje zoeken en wordt lithograaf bij steenen offsetdrukkerij Hindriks in Groningen.

Reclame-ontwerper

Vier jaar lang werkt hij daarna als reclame-ontwerper bij Van der Ven & Huizinga in Groningen. In die tijd is dat een heel nieuw vakgebied. Advertenties bestaan in die tijd vooral uit tekst en een afbeelding van de winkel of zaak. In de tentoonstelling in Fochteloo is veel van dit vroege werk te zien, waaruit blijkt dat Geertsma niet alleen heel creatief is maar ook gevoel voor humor heeft. Hij maakt voor zijn reclame-ontwerpen ook zelf eigen letters. In 1923 keert hij terug naar Appelscha en woont eerst thuis, waar zijn vader een atelier op zolder bouwt. Zijn werk als reclame-ontwerper neemt af en hij richt zich meer op de schilderkunst. In 1924 zijn er al tien werken van zijn hand te zien in een tentoonstelling in het gebouw van Kunstlievend Genootschap Pictura aan het Martinikerkhof in Gronin-

Sierd Geertsma, Zelfportret, viltstift en potlood, 1984, 188 x 145 mm (collectie Nobilis) Sijtze Veldema

gen. In 1926 overlijdt zijn vader en in 1930 verhuist het gezin naar de Bruggelaan in Appelscha, waar Sierd sinds 1943 alleen woont. De laatste jaren van zijn leven verblijft hij in het verzorgingshuis Sinnehiem in Haulerwijk. Met regelmaat moet hij een boerderij of huis of een bosgezicht of De Kale Duinen in een schilderij vastleggen om af en toe ook inkomen te hebben. Hij leeft uiterst sober en hij leeft voor zijn vrije werk. Naar stijl, onderwerp en techniek kenmerkt het werk zich door een grote verscheidenheid. Hij laat zich niet in een hokje van de kunstgeschiedenis duwen.

Nieuw boek

Op dit moment wordt er door Nobilis druk ge-

werkt aan een nieuw boek over leven en werk van Sierd Geertsma dat geschreven wordt door Carol Klok, Peter Kooij en Pieter Jonker. De verschijning is in oktober dit jaar. Alle werken van de kunstenaar zijn in opdracht van Nobilis opnieuw gefotografeerd in het Fries Museum Leeuwarden en Museum Drachten. Voor het eerst verschijnt er een bibliografie in het nieuwe boek (dat is een overzicht van alle publicaties over Sierd Geertsma) en door nader onderzoek wordt ook de lijst van tentoonstellingen aanzienlijk uitgebreid. De Stichting Leven en werk Sierd Geertsma bekommert zich voor het goed documenteren van alle werk van de kunstenaar maar heeft ook nog veel oorspronkelijk

werk, deels door aankoop, deels door schenking verworven. Rond 2017 heeft de Stichting al deze werken geschonken aan de Stichting Vrienden Museum Drachten. Veel van dat onbekende werk wordt nu opgenomen in dit derde boek over Geertsma naast veel niet eerder gepubliceerde tekeningen uit het Fries Museum.

Omslag boek 'Sierd Geertsma in stilte gewerkt', verschijnt oktober 2021, hard cover met leeslint, 144 pagina's bij stichting Nobilis. Sijtze Veldema

Het eerste boek over Geertsma, geschreven door Peter Karstkarel, is al heel lang geleden uitverkocht geraakt en het tweede boek is meer een catalogus bij een eerdere tentoonstelling in Museum Drachten. Het is overigens juist dat museum geweest dat het gelukt is om nog bij leven van Geertsma de ateliernalatenschap binnen te halen. Na-

dat pogingen om het werk in Ooststellingwerf te behouden al eerder zijn gestrand en het na een grote schenking spaak is gelopen tussen Geertsma en het Fries Museum wist conservator Gosse Sierksma van toen nog Museum It Bleekerhûs de kunstenaar te overtuigen dat Drachten de juiste plek is voor zijn ateliernalatenschap.

De Grote Drie

Drijvende kracht achter de tentoonstelling in Fochteloo en het nieuwe boek 'Sierd Geertsma in stilte gewerkt' is Pieter Jonker, die in 1981 als heufdmitwarker van de Stellingwarver Schrieversronte samen met de kunstenaar de uitgave voorbereidde van de Sierd Geertsma-kelinder 1982 met dertien wer-

ken van de kunstenaar. De hele oplage van 700 exemplaren was binnen enkele weken uitverkocht. Jonker organiseerde daarna samen met de Culturele Raad Ooststellingwerf de tentoonstelling 'Sierd Geertsma 85 jaar' in de Meulehoeve in Oosterwolde in januari 1982. Veertig jaar geleden zocht hij Geertsma op in zijn huis aan de Bruggelaan. 'Waor blift de tied?' vroeg hij zich af. In zijn beleving zijn er drie kunstenaars in het interbellum en die ook na de Tweede Wereldoorlog volop actief zijn en die in die periode het gezicht bepalen van de beide Stellingwerfen in de beeldende kunst. Naast Geertsma zijn dat Johannes Mulders (1899-1989) en Dirk Kerst Koopmans (1906-1998). Daarom kiest hij nadrukkelijk voor een tentoonstelling van de Grote Drie, zoals hij ze noemt.

Verder is er ook werk te zien van onder andere Harm Ellens, Johann Gülich, Sipke Teijema, Jan Abraham Bakker en Johan Hemkes. Pieter Jonker: 'In 2019 verscheen bij de uitgeverij van Nobilis een boek over leven en werk van Johannes Mulders. Vroeger was ik al betrokken bij de uitgave van een boek over Dirk Kerst Koopmans. Sierd Geertsma stond nog op mijn wensenlijst van uit te geven boeken. Een droom gaat in vervulling. Jammer dat we niet nog wat meer werk van Sierd Geertsma in onze eigen collectie hebben, want van de beide andere kunstenaars beheren we de ateliernalatenschap.'

Lezingen

Tijdens de tentoonstellingsperiode wordt er bij voldoende aanmeldingen op de donderdagen 15 en 29 juli, 5 en 19 augustus en 2 en 16 september om 10.00 uur door Pieter Jonker een lezing met Power-Point (100 afbeeldingen) verzorgd over leven en werk van Geertsma. Aanmelden via info@stichtingnobilis.nl

Zaterdag 10 juli, de dag van de opening van de tentoonstelling, is deze lezing in verkorte vorm om 13.00 en 14.30 uur in dorps huis Et Legien in Fochteloo. Ter gelegenheid van het bijzondere Sierd Geertsma-jaar verschijnen er ook een verjaardagskalender en een notitieboek met afbeeldingen van het werk van de kunstenaar. Beide ook verkrijgbaar in Fochteloo. ■

Boerderijtje, houtsnede, z.j. Deze houtsnede was ook de voorkant van de Sierd Geertsma-kelinder 1982 en stond ook op het omslag van het boek Klaeterjaegers van H.J. Bergveld, uitgegeven in 1974 (collectie Nobilis). Sijtze Veldema

Geertsma, Affiche voor de VVV Appelscha, litho, z.j., (collectie Nobilis). Sijtze Veldema

Sierd Geertsma, reclame-ontwerp, z.j. (collectie Vrienden Museum Drachten). Sijtze Veldema